

TARİH ÖĞRETİMİNDE SOSYAL MEDYA ORTAMLARININ KULLANIMINA İLİŞKİN
TARİH ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

HISTORY TEACHERS' OPINIONS ABOUT the USE of SOCIAL MEDIA in TEACHING
of HISTORY

Osman OKUMUŞ

Aksaray Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, E-posta: osmanokumus@aksaray.edu.tr
orcid.org/0000-0001-6304-4201

Article Info

Article Type	Research & Theoretical
Received	20.08.2019
Accepted	15.10.2019
DOI	10.17497/ tuhed.607642
Corresponding Author	Osman OKUMUŞ
Cite	Okumuş, O. (2019). Tarih öğretiminde sosyal medya ortamlarının kullanımına ilişkin tarih öğretmenlerinin görüşleri. <i>Turkish History Education Journal</i> , 8(2), ss. 499-535. DOI: 10.17497/ tuhed.607642

Öz: Teknolojide yaşanan dönüşüm ve gelişmeler, eğitim-öğretim süreçlerini de etkilemektedir. Özellikle öğrencilerin dersle ilgili süreçlere etkin bir biçimde katılmasına ve derse yönelik olumlu duygular geliştirmesine katkısı olan teknolojik gelişmelerin öğrenme süreçlerine uygun hale getirilerek kullanıldığı görülmektedir. İnternet teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan sosyal medya ortamlarının bu türden gelişmelerden biri olduğu söylenebilir. Bireylere duygu ve deneyimlerini paylaşma, iletişim kurma, bilgi edinme gibi olanaklar sunan sosyal medya ortamlarının genç bireyler tarafından yoğun bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Sosyal medyanın öneminin ve popülerliğinin giderek artması bu ortamların ders kapsamında kullanımı konusunu gündeme getirmiştir. Öğrencilerin sosyal medya ortamlarını kullanarak hem eğlenmesi hem öğrenmesi hem de birtakım becerileri kazanması için alanyazında pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada da genelde ezberlenmesi gereken zor bir ders olarak algılanan ve geçmişle ilgili soyut konulardan oluşan tarih derslerinin sosyal medya ortamları aracılığıyla öğretimi konusunda mevcut durumu tarih öğretmenlerinin gözünden değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırma, nitel araştırma yaklaşımı ve nitel araştırma yaklaşımının doğasına uyumlu biçimde durum araştırması desenine uygun olarak yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 32 tarih öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Sonuç olarak; tarih öğretmenleri tarafından sosyal medya ortamlarının sunduğu pek çok avantajla birlikte bazı sınırlılıkları da olduğu bununla birlikte, sosyal medya ortamlarının tarih öğretim faaliyetlerinde kullanımı için önemli bir potansiyel taşıdığı ifade edilmiştir. Katılımcıların ifadelerinden hem sosyal medya okur-yazarlığı hem de sosyal medya ortamlarının eğitim pedagojisine uygun kullanımı için eğitim alınması gerekliliği ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Tarih Eğitimi, Tarih Öğretimi

Abstract: The developments and changes experienced in technology affect the teaching-learning process. Especially it is viewed that the technological developments which make contributions to students to engage actively in the process related to the course and to develop positive attitudes towards the course have been used in accordance with the teaching-learning process. It can be stated that the social media environment which emerged in parallel with the Internet technologies is one of those developments. In addition, it is regarded that social media environments that offer individuals some opportunities such as sharing their feelings and experiences, establishing communication, and getting information have been extensively used by young individuals. The rapid increase in popularity and importance of social media has brought into the question of using these environments within the course content. Many studies have been carried out in the literature with the intention of having students learn, have fun and gain some skills by using social media platforms. This study aimed at teaching history courses which are perceived as a difficult lesson to be memorized and usually include abstract topics related to the past via social media platforms and evaluating the present state through the eyes of the history teachers. Within this context, the research was carried out with qualitative research approach and case study design, which is in compliance with the nature of qualitative research approach. Semi-structured interviews were carried out with 32 history teachers. The data obtained were analyzed via content analysis. As a result, history teachers stated that social media environments offered many advantages but also, they had some limitations. In addition, they stated that social media environments had an important potential to be used during the activities of teaching of history. The participant statements revealed that training was required both for social media literacy and for the use of social media platforms in accordance with the education pedagogy.

Keywords: Social Media, History Education, History Teaching

Extended Summary

Purpose

The fact that social media environments are becoming more and more popular among young individuals and young individuals spend most of their time on these platforms has brought up the utilization of these environments in the teaching-learning process. Many studies have already been carried out about this subject in literature. The main purpose of this study is to explore history teachers' opinions and experiences about the use of social media environments in teaching of history and to make contributions to the literature. Considering this purpose, the study sought answers to the following research questions.

- What are the history teachers' perceptions of social media applications today?
- How much do history teachers use social media applications in history courses today?
- Is it possible to use social media applications in history courses?
- How can social media applications be used in history courses?
- What are the advantages of using social media applications during the processes of history teaching?
- What are the disadvantages of using social media applications during the processes of history teaching?
- Do history teachers get training on social media applications?

Because history courses are about the past and include some names, terms, and dates to memorize, young individuals develop a negative attitude towards history courses. Thus, if the course is made available for "students to find something of their own", it will increase student participation in the course and thus learn the course with fun. In this sense, it is considered that if the history course taught by using social media environments is evaluated by the history teachers who have a big responsibility during the implementation, it will make contributions to the use of these environments more efficiently for the future.

Method

The research which explored the history teachers' opinions about the use of social media environments in history teaching was carried out via qualitative research method and case study design. 32 history teachers who worked as a teacher in different cities in Turkey in

2018 and were chosen according to the maximum variation sampling were interviewed via semi-structured interview form. The data obtained were analyzed using content analysis and presented in tables. Participants' statements were used as examples for each table.

Results and Discussion

The participants were asked different questions in line with the aims of the study and thus their opinions, attitudes, and experiences about the use of social media applications in history courses were explored.

The participants were asked their opinions about "social media" in general terms in order to determine their perspectives towards social media environments. The positive opinions stated by the participants included the following: Social media offers an opportunity to communicate, share and get information without considering time and space, it is used extensively, its importance increases, it has become an indispensable part of our life, and it offers a lot of virtual opportunities. The negative opinions stated by the participants include verification of the information presented on social media platforms and some risks (eg: privacy, health concerns, and security). It was observed that the participants who approached social media negatively expressed negative opinions about the use of social media environments in history teaching throughout the interview. Considering positive opinions as an advantage and also creating constructive activities for the negative opinions will provide an opportunity to use these platforms more efficiently.

A considerable amount of history teachers expressed positive opinions about the possibility of teaching history on social media. They based their opinions on the opportunities provided by social media environments such as interactive applications and enriching history courses in terms of sources without considering time and space. In addition to this, they stated such opinions as visualizing the course, providing permanent learning, and drawing attention to the course. The participants expressed the following opinions as disadvantages: The sources shared on social media are not reliable, it takes time of the students and teachers apart from course hours, teachers are not qualified well about this topic, and teaching of history on social media does not comply with the spirit of history. It can be stated that while the positive opinions stated by the participants are intended for interaction in technology - education, the negative opinions result from lack of knowledge and experience which is due to the new use of social media environments in courses.

The participants shared the following opinions about how to use social media environments in history courses: preparation for the course/giving information, and drawing interest/ attention to the lesson are performed before the lesson; visualizing/enriching the course, exhibiting/sharing, discussion, socialization, and using it as an activity tool are done during the lesson; revision/consolidation, assignment, evaluation, and feedback are provided after the lesson. It is regarded that it is possible to teach history nearly at all levels of the course on social media. Especially, the diversity of social media applications gives an opportunity to use these applications differently in teaching of history.

It is revealed that the participants present many ideas about the advantages offered by social media to the teaching of history. These advantages involve an opportunity provided by social media environments to access information without limitation of time and space and other facilities, enriching history courses in terms of resources, learning by doing and acquiring other skills. When the participant opinions are examined, it is regarded that many opportunities provided by social media facilitate teaching-learning process, meaningful and permanent leaning as well as having students acquire many skills expected from the teaching-learning process.

Considering the disadvantages of social media environments in teaching of history, it was stated that knowledge shared on social media platforms are likely to be incorrect/ inadequate/distorted (misuse), the sources (references) of information are mostly not identified and in addition to this, they cause some problems such as addiction, personality disorder, lack of privacy, and security. Despite many advantages of social media, many problems occur due to the quality and source of information on social media. Training of social media literacy is quite important for the solution of many problems which occur due to the use of social media environments.

In addition to the opinions of history teachers on social media, their opinions were asked about the present state of the implementation. It was observed that the social media applications in history courses mostly involved activities such as watching a film/ documentary and giving information about the course and although the use of social media applications is limited, it positively supported the learning activities about the course.

The number of teachers who do not use social media environments in history courses is quite high. It was found that drawbacks in the use of social media and technology, as well

as teachers' anxiety about class management, stand out among the reasons why these teachers do not use social media environments. Starting to use social media environments in teaching-learning process relatively in recent years plays an important role in the emergence of this condition- teachers who use social media use it at a limited level and some teachers never use it.

It was detected that most of the participants did not get any training on the use of social media in the teaching-learning process. One of the reasons why the participants use social media at a limited level and they do not have detailed information about it is due to the lack of training. In addition to this, because the teachers who received training stated that they did not get any benefit from it and teachers who are also users of social media at the same time develop themselves with individual efforts and use these environments in their lessons, the efficient and quality use of social media platforms draws attention as an important problem. Another important factor which the participants who did not get training on social media point out are that such individual and environmental awareness was not raised.

The participants made different suggestions about the use of social media environments in history courses. The participants shared the following opinions: Teachers should be given in-service training/seminars on how to use social media environments in history courses, training on media literacy should be given, history curriculum and course contents should be synchronized with such education, the number of history course hours should be increased, there should be sample online platforms which teachers can benefit from, Internet infrastructure opportunities in schools should be upgraded, students should be provided with free internet access, and the training given in these environments should have a value in assessment and evaluation. It is revealed that the most common opinion shared by the participants in the teachers' need for training on the use of these environments. It drew attention that teachers brought the lack of information about the use of these environments into the forefront many times throughout the interviews.

Conclusion

Considering the data obtained, it is regarded that social media environments have an important potential for the teaching of history and most of the history teachers have positive opinions about the subject. An important factor that has drawn attention during the research

is the beginning of using internet technologies within the educational technologies relatively in recent years. It is known that social media environments have become popular thanks to the development of infrastructure and opportunities for access to Internet technologies. In addition to this, one of the most important problems for history teachers is the lack of experience required for the use of social media environments within the content of history courses. Furthermore, there are formal deficiencies present about the use of these environments (e.g: in curriculum, coursebooks). Moreover, there are some limitations of using social media environments in history courses. In this sense, the need for training on social media literacy and pedagogical use of social media environments in teaching-learning process draw attention.

Giriş

Dünyanın giderek sayısallaşarak, teknolojiye bağlı hale gelmesi; yenilikçi ortamların sınıflara/öğretim süreçlerine entegre olması konusunu gündeme getirmiştir. (Morgan, 2013: 558). Bu ortamların başında internet gelmektedir. İnternet, insanların günlük hayatında birçok alana hatırı sayılır bir katkı sunmaktadır. Bununla birlikte, internetin ve internet teknolojilerinin zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın bilgiye kolay ulaşma imkânı vermesi, öğrenci merkezli ve işbirlikçi öğrenmeye fırsat veren bir yapıda olması eğitim alanında dikkate alınmasını sağlamıştır (Orlanda-Ventayen ve Ventayen, 2017: 1).

İnternet teknolojilerinin yoğunlukla kullanıldığı alanlardan biri sosyal medya ortamlarıdır. Sosyal medya ortamları, ortak ilgileri bulunan insanların iletişim kurma, bilgi alma gibi çeşitli amaçlarla kullandığı genel veya özel bir konuya yönelik platformlar olup, eğitimde bu türden imkânların kullanılması öğretim süreçlerinin kaliteli ve esnek bir yapıya sahip olmasını sağlayacaktır (İşman, 2015: 505, 543). Ayrıca; sosyal medya ortamları vasıtasıyla öğrencilerin gerçek insanlarla ilişki kurmaları, kolayca paylaşımda bulunmaları, akranları ve eğitimcileriyle etkileşime girmeleri ve pek çok teknolojik ve sosyal beceriyi kazanmaları da olanaklıdır (Thangiah, 2018: 44).

Günümüzde pek çok insanın zamanının önemli bir bölümünü sosyal medya ortamlarında geçirdiği ve günlük hayatta alışkanlık haline geldiği bir gerçektir. Bu anlamda; sosyal medya ortamlarının eğitim pedagojisi anlamında değerlendirilmesi ve öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla kullanılması mümkündür (Joosten, 2012: 3). Alanyazın incelendiğinde; sosyal medyanın eğitim ortamlarında kullanılmasına yönelik pek çok çalışmanın olduğu dikkati çekmektedir. Yapılan araştırmalarda; öğretme-öğrenme sürecinde işe koşulan öğrenen merkezli ve sosyal medya destekli yapının akademik faaliyetler için yararlı olduğu (Orlanda-Ventayen ve Ventayen, 2017: 4), zevkli, samimi, katılımlı ve verimli bulunduğu (Sarsar, Başbay ve Başbay, 2015: 428), hem kişisel hem de katılımcı ve işbirlikçi bir yapıda olduğu (McLoughlin ve Lee, 2007: 672; Tay ve Allen, 2011: 153; Wang, Lin, Yu, & Wu, 2013: 318; Orlanda-Ventayen ve Ventayen, 2017: 4), öğrenmede öğrenci-öğrenci iletişimini arttıracığı ve akran desteği sağlayacağı (DiVall ve Kirwin 2012: 4-5), öğretmen-öğrenci etkileşimini arttıracığı, araştırma, problem çözme ve sorgulama becerilerini geliştireceği (Öztürk ve Talas, 2015: 118-119), sosyal ve aktif öğrenme ortamı sağlayacağı (Ferdig, 2007: 5), demokratik bir ortam oluşturacağı ve demokratik eğitimi destekleyeceği (Stoddard, 2014: 8), değer kazanımına katkısının olduğu (Oğuz ve Sözcü, 2016; Karaduman, Çengelci-Köse ve Eryılmaz, 2017; Ayaydın ve Yıldız-Ayaydın, 2018), vatandaşlık eğitimine ve bireylerin topluma katılmalarına katkı sağlayacağı (Mitu, 2013; Krishnan, Okubo, Uchino ve Goldberg, 2013; Pathak-Shelat, 2018) ve öğrencilerin akademik başarılarını arttıracığı (Ekici ve Kıyıcı, 2012; Wang vd., 2013; Toğay, Akdur, Yetişken ve Bilici, 2013) tespit edilmiştir. Bu anlamda; sosyal medya ortamlarının eğitim üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu (van Dijck ve Poel, 2018: 586-587) ve eğitimciler tarafından öğretim süreçlerinde daha fazla dikkate alınması gerektiği görülmektedir. Bu anlamda, sosyal medya ortamlarının eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılmasında, tarih dersleri önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Tarih konularının ilgi çekici ve merak uyandırıcı bir nitelikte olması; sosyal medyanın da günümüzde popüler bir sanal sosyalleşme aracı olması her iki alanın güçlü yönlerinin bir arada değerlendirilmesi imkânını ortaya çıkarmıştır. Bu anlamda; tarihteki hemen her konunun öğretimini sosyal medya üzerinden yapmak ve öğrencilerde bilgi, beceri, değer ve davranış kazandırmak mümkün gözükmektedir. Üstelik her geçen gün hızla ilerleyen bilim ve buna bağlı teknoloji, bu durumu daha kolay hale getirmektedir (Okumuş, 2018: 46).

Tarih derslerinde; artık, tek bilgi kaynakları öğretmenler ve kütüphaneler değildir. Teknoloji destekli bilgi iletim araçlarının kullanımı, öğretmen-öğrenci etkileşimi arttıracak ve tarih derslerine ilişkin farklı öğrenme becerilerinin işe koşulmasını sağlayacaktır (Güven, Bıkmaz, İşcan ve Keleşoğlu, 2014: 202). Bu yönüyle de tarih derslerinde çevrim içi platform, kaynak ve araçların kullanılması tarihi öğretim konusunda dikkate değer fırsatlar sunmaktadır (Pearcy, 2014: 182).

İnternetin bilgi ve öğretim materyali kaynağı olması, iletişim ve etkileşim alanı olması, üretme ve sergileme alanı olması ve öğretim alanı olması yönüyle tarih eğitiminde önemli işlevleri vardır (Öztürk, 2012: 15). Özellikle tarih dersleri için potansiyel yarar taşıyan bir yığın malzemenin ve görsel kaynağın internet sayesinde ulaşılabilir duruma geldiği görülmektedir (Stradling, 2003: 247; Pearcy, 2014: 179). Tarih derslerinde teknolojinin kullanılması; yapılandırmacı eğitim sisteminin ruhuna uygun olarak araştırma, eleştirel düşünme, ortak çalışma, medya okur-yazarlığı gibi genel becerileri ve tarihsel düşünme, kronolojik düşünme, eşzamanlı algılama ve tarihsel araştırma gibi alana özgü becerileri geliştirmede etkili olması muhtemeldir (Turan, 2012: 208).

Sosyal medya ve diğer internet kaynaklarının tarihsel kaynakların zenginliğine erişme olanağı sağlamasıyla (Haydn, 2017: 26) birlikte; öğrencilerin tarihsel kanıtı değerlendirme, farklı bakış açılarını görme ve tarihte tek bir doğru olmadığını farkına varma gibi tarih disiplinine özgü bazı becerilerini geliştirme hususunda katkısının olduğu söylenebilir (Haydn ve Ribbens, 2017: 745). Sosyal medya ortamlarının öğrencilerin tarihçi gibi düşüncelerini; tarihi kişileri, olayları, fikirleri daha geniş bir perspektifle değerlendirip anlatılar oluşturmalarını sağlamada da önemli katkıları bulunmaktadır (Jensen, Caswell, Ball, Duffin ve Barton, 2010: 229). Başka bir deyişle, tarih öğretiminde sosyal medya ortamlarının kullanılması yoluyla öğrencilerin tarih disiplininin doğasını anlaması, tarihi metinlerin oluşturulma mantığı ve tarihçilerin tarih yazma süreçleri hakkında fikir sahibi olması mümkündür (Barton, Caswell ve Jensen, 2010: 31).

Sosyal medya ortamlarının gelecek yıllarda eğitim-öğretim süreçlerinde öneminin artacağı ve kullanımının bir gereklilik halini alacağı düşünülmektedir (Yaylak ve İnan, 2018: 23-24). Bununla birlikte, sosyal medya ortamlarının eğitim-öğretim süreçlerine pratikte sağladığı katkılar hakkında araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Selwyn, 2007: 6). Dolayısıyla, diğer derslerle birlikte tarih derslerinde de mevcut durumunun ve paydaşların yaklaşımının ne

olduğu, bu ortamların derslerde nasıl kullanılacağı konusu yakın dönem alanyazınında tartışılmaya başlanmıştır. Bu çalışma da böyle bir probleme katkı sağlama adına uygulamada önemli bir sorumluluğu olan tarih öğretmenlerinin düşünce ve deneyimlerini ortaya çıkarma adına yapılmıştır.

Her ne kadar tarih derslerinin konusu geçmişle ilgili pek çok olay ve olgudan oluşuyor olsa da ve öğrenciler tarafından soyut ve ezberlemeye yönelik ders olarak algılanıyorsa da günümüzün teknolojik imkânlarını kullanarak ve pek çok görsel malzemeyle öğrencilerde geçmişin daha eğlenceli ve kalıcı olarak öğretilmesi mümkündür. Alanyazın incelendiğinde; bilişim ve internet teknolojilerinin öğretiminde kullanılmasının öneminin vurgulandığı; ancak özellikle sosyal medya anlamında görece yeterli sayıda teorik ve uygulamalı çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamızın temel amacı; tarih öğretmenlerinin sosyal medya ortamlarının tarih öğretim süreçlerinde kullanımı hakkında düşüncelerini ve deneyimlerini incelemek ve alanyazına katkı sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

- Tarih öğretmenlerinin günümüzde sosyal medya ortamlarına bakış açısı nedir?
- Tarih öğretmenlerinin günümüzde sosyal medya ortamlarını tarih derslerinde kullanma durumu nedir?
- Tarih derslerinde sosyal medya ortamlarını kullanmak mümkün müdür?
- Tarih derslerinde sosyal medya ortamları nasıl kullanılabilir?
- Tarih öğretim süreçlerinde sosyal medya ortamlarını kullanmanın avantajları nelerdir?
- Tarih öğretim süreçlerinde sosyal medya ortamlarını kullanmanın dezavantajları nelerdir?
- Tarih öğretmenlerinin sosyal medya ortamlarını hakkında bir eğitim almış mıdır?

Sosyal medya ortamlarının tarih dersleri için sunduğu pek çok avantajların ve olanakların yanında, bazı dezavantajları ve sınırlılıkları da mevcuttur. Dolayısıyla, sosyal medya ortamlarının eğitim-öğretim süreçlerinde kullanımı için mevcut durumun belirlenmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik planlama faaliyeti gerekmektedir. Bu anlamda tarih öğretmenlerinin bu konudaki düşünce ve deneyimlerini öğrenmek; mevcut durum hakkında genel bir görünüm sağlamakla birlikte hem öğretmenlere hem de karar alıcılara sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımı hakkında fikir vermesi düşünülmektedir.

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama aracı ve veri analizi konularına değinilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Tarih öğretmenlerinin sosyal medya ortamlarının tarih öğretim süreçlerinde kullanımı hakkında düşüncelerini incelemeyi amaçlayan bu çalışma nitel yaklaşım esas alınarak yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, sosyal olguları bağlı buldukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünüşleriyle gözlem, görüşme ve/veya belgeleri değerlendirmek yoluyla bilgi edinme ve bu bilgilerin analiziyle kuram geliştirme çabası olarak ifade edilmektedir. Nitel araştırmalarda, çalışma grubunun araştırılan konu hakkında bilgi, algı, tutum, deneyim ve değerlendirmeleri incelenmektedir (İslamoğlu, 2011: 186-187). Çalışmada, tarih öğretmenlerinin genel anlamda sosyal medya algıları ve sosyal medyanın eğitim-öğretim süreçlerinde kullanımına ilişkin tutumları, deneyimleri ve değerlendirmeleri incelenmeye çalışılmıştır. Böylelikle, sosyal medya ortamlarının tarih derslerinin öğretimindeki katkısı ayrıntılı bir biçimde ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle çalışma durum araştırması desenine uygun olarak yürütülmüştür. Durum araştırmaları; bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Başka bir deyişle, bir duruma ilişkin etkenlerin bütüncül bir bakış açısıyla araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 77).

Çalışma Grubu (Katılımcılar)

Araştırmanın çalışma grubunu; 2018 yılında Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde, "Tarih Öğretmenliği" yapan 32 eğitimciyle yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla birebir (21 kişi) ve çevrimiçi (11 kişi) görüşülmüştür. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle çalışma grubuna ulaşılmıştır. Bu örnekleme yönteminde; görel olarak küçük bir örneklem oluşturma suretiyle, probleme taraf olabilecek katılımcı çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 108). Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1

Çalışma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Özellik	Değer	f	%
Cinsiyet	Kadın	15	47
	Erkek	17	53
Medeni Durum	Evli	16	50
	Bekâr	16	50
Deneyim	1-5 yıl	11	34
	6-10 yıl	6	19
	11-15 yıl	7	22
	16 yıl ve üzeri	8	25
Okul Türü	Kamu	20	63
	Özel	12	38
Çalışma Yeri	Büyükşehir	9	28
	İl	10	31
	İlçe	10	31
	Belde	3	10

Tablo 1 incelendiğinde; çalışma grubunun cinsiyete göre %47'si kadın, %53'ü erkek; medeni duruma göre %50'si evli, %50'si bekâr; mesleki deneyim bakımından %34'ü 1-5 yıl arası, %19'u 6-10 yıl arası, %22'si 11-15 yıl arası, %5'i 16 yıl ve üzeri şeklinde dağılım gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca, çalışılan okul türü bakımından %63'ü kamu, %38'i özel; çalışma yeri bakımından da %28'i büyükşehir, %31'i il, %31'i ilçe ve %10'u belde şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veriler, amaca uygun olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Formdaki soruların hazırlanmasında; araştırmacı tarafından hazırlanan sorulara ek olarak, Tavşanlı ve Akaydın (2017) ve Yaylak ve İnan (2018)'in çalışmalarındaki sorular da dikkate alınmıştır. Tavşanlı ve Akaydın (2017: 520) ve Yaylak ve İnan (2018: 6) hazırlamış oldukları yarı yapılandırılmış görüşme formunun kapsam geçerliliği kapsamında alan uzmanlarına danışıldığı ifade edilmiştir. Alanyazındaki kavramsal çalışmaların incelenmesinden sonra taslak form oluşturulmuştur. Taslak olarak hazırlanan formun; tasarımı, soruların anlaşılabilirliği gibi konularda 3 tarih öğretmeni ile ön görüşme yapılmıştır. Forma son şeklin verilmesinde, tarih eğitimi uzmanlarına ve nitel araştırma uzmanlarına danışılmış ve iki bölümden oluşacak şekilde son şekli verilmiştir. Formun ilk bölümde katılımcıların bazı tanımlayıcı bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular sorulmuştur. Formun ikinci

bölümünde ise katılımcıların sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımına yönelik 9 adet soruya yer verilmiştir. Formdan elde edilen bilgilerin analizi sonucunda aynı şeylerin görülüp görülmediği hakkında başka bir uzmana danışılmış ve yine katılımcılarla imzalanan gönüllü katılım ve etik hususlar beyan formunda söz verildiği gibi isteyen katılımcılara görüşme dökümleri ve analiz sonuçları paylaşılmış ve ifadelerinden bir farklılığın olup olmadığı konusunda katılımcıların tekrar düşünceleri alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi işleminde, nitel araştırmanın doğasına uygun bir biçimde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir. İçerik analiziyle metin içerisinde belirli kelimelerin ve kavramların varlığı tespit edilerek, bunlar arasındaki ilişkiler ve anlamlar analiz edilerek metnin verdiği mesaj hakkında çıkarım yapılmaya çalışılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012: 240).

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, katılımcıların tarih derslerinde sosyal medya uygulamalarının kullanımına ilişkin düşünceleri, tutumları ve deneyimleri incelenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların görüşme sorularına verdiği tüm yanıtlar, ayrı ayrı yargılara dönüştürülmüştür. Dolayısıyla bir katılımcıya ait birden fazla düşünce olduğundan; tablolarda belirtilen görüş sayısı, araştırmaya katılan katılımcı sayısı ile farklılık göstermektedir.

Katılımcıların Sosyal Medya Uygulamaları Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcıların sosyal medya uygulamaları hakkındaki düşünceleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Katılımcıların Sosyal Medya Uygulamaları Hakkındaki Düşünceleri

Yargı	Düşünce	f	%
Olumlu Düşünceler	Zaman/mekân sınırı olmaksızın bilgi/iletişim imkânı	9	23
	Yayın olarak kullanılmakta	5	12,8
	Hayatımızın vazgeçilmez/kaçınılmaz gerçeği	5	12,8

	Hızla değişim/gelişim göstermesi	3	7,7
	Sanal sosyalleşme alanları	3	7,7
	Sanal özgürlük ortamları	1	2,6
Olumsuz	Bilgi kirliliğine yol açması	3	7,7
Düşünceler	Mahremiyet problemlerine yol açması	3	7,7
	Herhangi bir yararının olmaması	3	7,7
	Bağımlılığa yol açması	3	7,7
	Tehlikeli bir yer olması	1	2,6
	Toplam	39	100
	Yanıt Vermeyenler	2	

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcılar, günümüz sosyal medya uygulamaları hakkında olumlu olarak; sosyal medyanın zaman/mekân sınırı olmaksızın bilgi/iletişim imkânı vermesi, yaygın olarak kullanılması, hayatımızın vazgeçilmez/kaçınılmaz gerçeği olması, hızla değişim/gelişim göstermesi, sanal sosyalleşme alanları olması ve sanal özgürlük ortamları olması düşüncelerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, olumsuz olarak sosyal medyanın bilgi kirliliğine, mahremiyet problemlerine ve bağımlılığa yol açması, herhangi bir yararının olmaması ve tehlikeli bir yer olması düşüncelerini belirtmişlerdir. Katılımcı görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde; sosyal medya uygulamalarıyla ilgili katılımcı görüşlerinde hem olumlu hem de olumsuz düşüncelerin yer aldığı; başka bir deyişle, katılımcıların bakış açısına göre sosyal medya uygulamalarının olumlu yönleri olduğu kadar olumsuz yönlerinin de olduğu görülmektedir.

Sosyal medya uygulamaları hakkında olumlu görüş bildiren 1, 8 ve 10 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur.

- K-1** “Sosyal medya hayatımızın kaçınılmaz bir gerçeği, ne yaparsak yapalım yolumuz o kanallara çıkıyor.”
- K-8** “Sosyal medya bugün yaygın olarak kullanılan bir platform ve her geçen gün de hızla değişim gösteriyor.”
- K-10** “Günümüzde oldukça popüler bir konumda olan sosyal medya önemli sosyalleşme alanlarından. Kuşkusuz bu durumun ortaya çıkmasında zaman ve mekân sınırı tanımadan insanlara iletişim olanağı sağlaması önemli bir etken. Sadece iletişim değil aynı zamanda da bilgiye ulaşma imkânı da veriyor.”

Sosyal medya uygulamaları hakkında olumsuz görüş bildiren 19 ve 32 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur.

K-19 “Sosyal medya ortamları bugün çok tehlikeli bir hale geldi. Evet, zaman ve mekân sınırı yok her türlü bilgiye ulaşma imkânı var ama bu bilgi kirliliğine, yanlış bilgilerin kolayca yayılmasına neden oluyor. Üstelik insanların yaptıkları paylaşımlar daha sonra özel bilgilerinin aleyhine olacak şekilde kullanımına neden oluyor. Yani nerden tutarsanız elinizde kalıyor.”

K-32 “Aklıma ilk gelen şey bağımlılık. Bu ortamlara alışan insanların onsuz bir dakika bile geçiremediği bir gerçek.”

Katılımcıların Sosyal Medyada Tarih Öğretimi Yapılmasına İlişkin Düşünceleri

Katılımcıların sosyal medyada tarih öğretimi yapılmasının mümkün olup olmadığı hakkındaki düşünceleri Tablo 3 ve Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 3

Sosyal Medyada Tarih Öğretimi Yapmanın Mümkünlüğü

Yargı	f	%
Evet (Mümkün)	24	75
Hayır (Mümkün Değil)	8	25
Kararsız	0	0
Toplam	32	100

Tablo 3 incelendiğinde; katılımcıların önemli bir bölümünün sosyal medya üzerinden tarih öğretimi yapmanın mümkün olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların belirttiği görüşlerin genel nedenleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Sosyal Medya Üzerinden Tarih Derslerinin Mümkünlüğü Üzerine Düşünceler

Yargı	Düşünce	f	%
Olumlu Düşünceler (Mümkün)	Zaman/mekân sınırı olmaksızın bilgi/iletişim imkânı	21	21
	Zengin ders içeriğine ulaşma imkânı	19	19
	Teknoloji-öğretim etkileşimi	13	13
	Geniş kitlelere ulaşma	8	8
	Görsel/ kalıcı öğrenme	6	6
	İlgiyi derse kaydırma	6	6

	Dönüt/düzeltilme imkânı verme	2	2
	Farklı bakış açılarını görme	1	1
Olumsuz	Bilgi kaynaklarının güvenilirliğinin olmaması	8	8
Düşünceler	Ders dışı zaman gerektirmesi	7	7
(Mümkün Değil)	Öğretmenlerin bu konuda yeterli donanıma sahip olmaması	7	7
	Tarihin ruhuna uygun olmaması	2	2
Toplam		100	100

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcılar, sosyal medya üzerinden tarih öğretimi yapmanın mümkünlüğü üzerine olumlu olarak; sosyal medyanın zaman/mekân sınırı olmaksızın bilgi/iletişim imkânı vermesi, zengin ders içeriğine ulaşma imkânı vermesi, teknoloji ile öğretim arasında etkileşim sağlaması, geniş kitlelere ulaşmaya olanak vermesi, görsel/kalıcı öğrenme sağlaması, ilgiyi eğlenmeden derse kaydırması, dönüt/düzeltilme imkânı vermesi ve farklı bakış açılarını görmeye olanak tanınması düşüncelerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, olumsuz olarak sosyal medyada sunulan kaynakların güvenilirliğinin olmaması, ders saatlerinin dışında öğrenci ve öğretmenlerin zamanlarını alması, öğretmenlerin bu konuda yeterli donanıma sahip olmaması ve sosyal medya üzerinden yapılacak tarih öğretiminin tarihin ruhuna uygun olmadığı düşüncelerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların olumlu olarak yapmış oldukları önemli vurguların günümüz eğitim sisteminde öğrencilerin kazanması beklenen yetkinlikler arasında olduğu görülmüştür. Özellikle teknolojinin sunmuş olduğu olanakların tarih derslerinde kullanılması beklenen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, sosyal medya ortamlarında paylaşılan pek çok bilgi ve içerik hakkında ciddi anlamda bir denetimin olmaması bu kanallardan yayılan bilgilerin güvenilirliğinin sorgulanmasına da yol açmıştır. Yine internet teknolojilerinin yeni popülerlik kazanmasından kaynaklı, eğitim-öğretim süreçlerinde bu teknolojileri kullanma adına öğretmenlerin bazı eksikliklerinin de olduğu görülmektedir.

Sosyal medya üzerinden tarih öğretimi yapmanın mümkünlüğü üzerine olumlu düşünceler sunan 5, 24 ve 28 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda sunulmuştur.

- K-5** “Görsel birçok şeye ulaşabiliriz. Sanal müze gezisi. Anlattığımız konularla ilgili görseller vs... kullanabiliriz.”

K-24 “Zaman ve mekân sınırı olmaksızın geniş kitlelere ulaşma imkânı veriyor. Neden olmasın tarih derslerinde de kullanılabilir. Biz Iğdır’dan Yıldız Sarayı hakkında öğrencilere pek çok görsel malzemeyle bilgi verebiliriz.”

K-28 “Evet Mümkün. Derslerde tarih konularını anlatırken çok zorlanıyoruz. Eskiye dayalı bilgiler bunlar. Sosyal medya çok önemli bir artı sağlıyor bize. Geçmişe dair pek çok kaynağı hem de görsel bir biçimde, zaman ve mekân sınırı olmadan öğrencilere sunmamıza vesile oluyor. Öğrenciler zaten bu ortamlarda vakit geçiriyor. Öğretmenlerin bu ortamları aktif kullanması öğrencinin ilgisini derse aktaracaktır. Bizlere hizmet içi eğitimlerde teknolojiyi kullanın diyorlar. İşte teknoloji. Bu ortamları öğretim ortamları olarak kullanalım ve teknolojiyle öğretimi bütünleştirelim.”

Sosyal medya üzerinden tarih öğretimi yapmanın mümkünlüğü üzerine olumsuz düşünceler sunan 11 ve 31 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda sunulmuştur.

K-11 “Sosyal medyada pek çok platform ve pek çok da bilgi var. Doğrusu neyin nereden geldiği de belli değil. Bilgiler, bu bilgilerin kaynaklarının güvenilirliği yok. Yazan kim olduğu çoğu zaman belli değil. Dolayısıyla da tarih derslerinde bu ortamları kullanmak pek mümkün gözüküyor. Tabii ki ben bu tespitleri mevcut durumu dikkate alarak yapıyorum. Öğretmenlere bu konuda ne üniversitede ne de hizmet içi eğitimlerde bunun eğitimi verilmemiş, esasen neyi nasıl yapacağımızı da bilmiyoruz. Mesela bu işler hem öğrenciler için hem de öğretmenler için ders dışı zaman gerektiriyor. Mesai dışında, orta yaşlı biri olarak eski arkadaşlarımla, ailemle Facebook üzerinden iletişim kurmak bana daha cazip geliyor.”

K-31 “Kısa ve net ifade edeyim. Bu ortamları kullanmak mümkün değil. Sunulan bilgiler şüpheli. Öğretmenler sadece kullanıcı konumunda, yani bu konunun pedagojisini almamışlar. Üstelik bu türden etkinlikler ciddi bir alan olan tarihin ruhuna da uygun değil diye düşünüyorum. Örnek verecek olursam, Muhteşem Yüzyıl dizisi. Youtube üzerinden bu diziyi sınıfta izletsem, hem hatalı bilgi hem de tarihin bir alan olarak zarar göreceğine inanıyorum.”

Tarih Öğretiminde Sosyal Medyanın Kullanım Şekilleri

Sosyal medya ortamlarının sunduğu pek çok imkânla, tarih öğretiminde çeşitli şekillerde kullanılmasına olanak tanıdığı söylenebilmektedir. Bu kapsamda; katılımcıların tarih öğretiminde sosyal medyanın kullanım şekillerine ilişkin düşünceleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Tarih Öğretiminde Sosyal Medyanın Kullanım Şekilleri

Yargı	Düşünce	f	%
Ders Öncesi	Derse hazırlık/bilgilendirme	28	17,5
	İlgi/dikkat çekme	21	13,1
Ders Sırası	Dersi görsel hale getirme/zenginleştirme	29	18,1
	Sergileme/paylaşma	15	9,4
	Tartışma	11	6,9
	Sosyalleşme	10	6,3
	Etkinlik	8	5
Ders Sonrası	Tekrar/Pekiştirme	19	11,9
	Ödev	8	5
	Değerlendirme	6	3,8
	Geri bildirim sağlama	5	3,1
Toplam		160	100
Yanıt vermeyenler		1	

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcılar, sosyal medya üzerinden ders öncesinde derse hazırlık/bilgilendirme ve derse yönelik ilgiyi/dikkati çekme; ders sırasında dersi görsel hale getirme/zenginleştirme, sergileme/paylaşma, tartışma, sosyalleşme ve etkinlik aracı olarak kullanma; ders sonrasında tekrar/pekiştirme, ödev, değerlendirme ve geri bildirim sağlama olanaklarıyla tarih öğretiminin yapılabileceğini belirtmişlerdir. Sosyal medya üzerinden tarih dersi ile ilgili hemen her aşamada öğretim faaliyetinin yapılmasının mümkün olduğu görülmektedir. Özellikle sosyal medya uygulamalarının çok çeşitli olması, bu uygulamaların tarih öğretiminde farklı şekillerde kullanımına da olanak tanımaktadır.

Tarih derslerinde sosyal medya ortamlarının kullanım şekilleri üzerine 9 ve 21 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda sunulmuştur.

- K-9** “Sosyal medya tarih öğretimi için sosyalleşme aracıdır diyebilirim. Yani öğrenciler bir birey olarak diğer arkadaşlarıyla vakit geçiriyor, aynı şeylerden keyif alıyorlar, birlikte vakit geçiriyorlar. Bunun dışında kaynaklar ve ortam

görsel ve etkileyici bir karaktere sahip. Dersten önce konuyla ilgili ön bilgilendirme, konu hakkında bilgilendirme yapabiliriz. Bizde de Whatsapp grubu var. Ders öncesinde hem velilere hem de öğrencilere dersle ilgili bilgilendirme yapıyoruz. Dersle ilgili ilgilerini çekecek bilgileri paylaşıyoruz. Şu an için öğrenciler de veliler de olumlu geri dönüşler yaptılar.”

K-21 “Sosyal medya sunduğu pek çok görsel malzemeyle dersi farklı kaynaklardan zenginleştirme fırsatı sunuyor. Burası oldukça önemli. Biliyorsunuz görsel olarak öğrendiklerimizin önemli bir bölümünü hatırlıyoruz. Ders daha eğlenceli ve kalıcı oluyor. Hem ders öncesinde hem de derste ve dersten sonra kullanılabilir. Mesela öğrencilere Osmanlı uygarlığı hakkında bilgi vermeden önce Topkapı Sarayı gibi bazı mimari eserlerin ilginç yanlarını dersten önce öğrencilerle paylaşmamız öğrencilerde hem derse hazırlık hem de derse yönelik ilgi anlamında fayda sağlıyor. Yine ders sırasında Youtube’dan dersle ilgili konular gösterilebilir ve dersin sonunda da sosyal medya üzerinden konu öğrenciye ödev olarak verilebilir.”

Tarih Öğretiminde Sosyal Medya Kullanımının Avantajları

Sosyal medya ortamlarının tarih öğretiminde farklı şekillerde kullanımı mümkündür. Bununla birlikte, bu uygulamaları kullanmanın çeşitli avantajları ve dezavantajları olabilmektedir. Bu kapsamda; katılımcıların sosyal medya uygulamalarının tarih öğretiminde kullanımının avantajları hakkındaki düşünceleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Sosyal Medyanın Tarih Öğretiminde Kullanılmasının Avantajları

Yargı	Düşünce	f	%
Avantajlar	Zengin ders içeriğine/bilgiye ulaşma imkânı	26	16
	Zaman/mekân sınırının olmaması	26	16
	Yaygın bir kitle tarafından kullanılması	22	13,6
	Görsel nitelikte olması	21	13
	Sürekli güncellenebilmesi/yenilenmesi	19	11,7
	İnternet okur-yazarlığı becerisini geliştirmesi	12	7,4
	Yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak tanınması	10	6,2
	Farklılıkları görme fırsatı vermesi	7	4,3
	Kaynakları karşılaştırma imkânı olması	6	3,7
	Ekonomik/pratik olması	4	2,5

Özgürlükçü/demokratik bir yapıyı geliştirmesi	3	1,9
Güncel bilgilere ulaşma imkânı vermesi	3	1,9
Derse olan ilgiyi arttırması	3	1,9
Toplam	162	100
Yanıt vermeyenler	4	

Tablo 6 incelendiğinde; katılımcıların sosyal medya ortamlarının tarih öğretiminde kullanılmasının avantajları hakkında görece pek çok önemli hususa değinen görüşler belirttikleri görülmektedir. Katılımcılar, sosyal medyanın zengin ders içeriğine/bilgiye ulaşma imkânı vermesi, zaman/mekân sınırının olmaması, yaygın bir kitle tarafından kullanılması, görsel nitelikte olması, sürekli güncellenebilmesi/yenilenmesi, internet okur-yazarlığı becerisini geliştirmesi, yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak tanınması, farklılıkları görme fırsatı vermesi, kaynakları karşılaştırma imkânı olması, ekonomik/pratik olması, özgürlükçü/demokratik bir yapıyı geliştirmesi, güncel bilgilere ulaşma imkânı vermesi ve derse olan ilgiyi arttırması bakımından tarih öğretimine avantajları olduğu düşüncelerini belirtmişlerdir. Günümüzde bilişim ve internet teknolojilerinde yaşanan gelişmeler; bu teknolojilerin eğitim-öğretim süreçlerine katkı sağlayacak şekilde kullanımını da gerekli hale getirmiştir. Katılımcıların belirttiği görüşler incelendiğinde; sosyal medya ortamlarının sağladığı pek çok olanağın eğitim-öğretim süreçlerini kolaylaştıracak, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacak; bununla birlikte, eğitim süreçlerinde beklenen pek çok beceriyi de kazandıracak nitelikte olduğu görülmektedir.

Sosyal medyanın tarih öğretiminde kullanılmasının avantajları hakkında 2, 6 ve 14 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur.

- K-2** “Sosyal medya farklı nitelikteki pek çok ders içeriğine ulaşma imkânı sağlıyor. Konu hakkında bir arşiv belgesi, fotoğraf, sanal müzeler vs. Bu kaynakları istediğimiz zaman istediğimiz yerden öğrenciye sunma imkânımız var. Şu anda dünya uzaktan eğitime doğru gidiyor. Yakında belki de bu yolları kullanmak bizler için zorunlu olacak. Ayrıca belirtecek şeyler de var. Mesela, sosyal medyada öğrencilere sunduğumuz kaynaklar görsel kaynaklar ve biliyoruz ki görsel kaynakların öğrenmede büyük önemi var. Şimdiki öğrenciler her şeyi biliyorlar çünkü bu ortamlarda çok zaman geçiriyorlar ve görsel olarak öğrendikleri bilgileri de hatırlıyorlar. Sadece bu da değil bu öğrencilerin internet okur-yazarlığı becerileri de bizlerden daha iyi durumda. Farklı kaynakları, farklı

görüşleri görüyorlar, birbirleriyle mukayese ediyorlar. Bu da derse olan ilgiyi arttırıyor. Beni sosyal medya üzerinden takip eden öğrenciler var. Geçen Latin harflerine geçişin artılarını eksilerini sordum. Farklı nitelikte ve benim bile aklıma gelmeyen çok değerli bilgileri paylaştılar.”

K-6 “Çok klişe şeyleri söylemeye gerek yok bence. Gençlerin önemli bir bölümü ve insanların çoğu sosyal medyayı aktif bir biçimde kullanıyor. Öğrencilere ulaşmak için önemli bir durum bu. Hem zaman ve mekân sınırı yok hem de pek çok bilgiye ulaşma imkânınız var. Arşiv belgeleri açıldıkça yeni bilgiler ortaya çıkıyor. Hem öğrenciler hem biz güncel bilgileri takip edebiliyoruz. Hem de bu uygulamalar sürekli güncelleniyor ve hemen hemen ulaşamadığımız bir kaynak ve bilgi kalmayacak galiba.”

K-14 “Sosyal medyanın tarih öğretimi için kullanılmasının pek çok avantajı var. Zaman ve mekân sınırı olmadan istediğiniz yerden istediğiniz saatte dersinizi yapabilirsiniz. Pek çok kaynağa görsel bir biçimde ulaşıyorsunuz. Öğrenciler kendi bilgilerini yaparak-yaşayarak oluşturuyorlar. Bu kaynaklar kâğıt, emek, zaman israfını önüyor. Öğrencilere görüşlerini özgürce açıklama imkânı veriyor. Empati, farklılıklara saygı gibi demokratik kültürün oluşmasına da yardımcı oluyor.”

Tarih Öğretiminde Sosyal Medya Kullanımının Dezavantajları

Sosyal medya ortamlarının sağlamış olduğu pek çok avantajın yanında bazı dezavantajları ve/veya sınırlılıkları da mevcuttur. Katılımcıların sosyal medya uygulamalarının tarih öğretiminde kullanımının dezavantajları hakkındaki düşünceleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Sosyal Medyanın Tarih Öğretiminde Kullanılmasının Dezavantajları

Yargı	Düşünce	f	%
Dezavantajlar	Hatalı/eksik/çarpıtılmış (kötüye kullanım) bilgi	17	15
	Bilgi kaynağının (referansların) belirtilmemesi	15	13,3
	Bağımlılığa yol açması	14	12,4
	Kişilik bozukluğuna yol açması	14	12,4
	Mahremiyet/güvenlik problemlerine neden olması	12	10,6
	Kontrol edilmesinin güç olması	10	8,8

Öğrencileri kolaylaştırmaması	10	8,8
Zararlı içeriklerin olması	6	5,3
Fiziki altyapı/erişim engellerinin olması	6	5,3
Öğretmenlerin hazırlıksız olması	6	5,3
Öğrencilerin katılımda isteksiz olmaları	2	1,8
Dersin ruhuna uygun olmaması	1	0,9
Toplam	113	100
Yanıt vermeyenler	9	

Tablo 7 incelendiğinde; katılımcıların sosyal medya ortamlarının tarih öğretiminde kullanılmasının dezavantajları hakkında sosyal medyada sunulan bilginin kaynağı ve niteliği, sosyal medyanın ortaya çıkardığı bazı sağlık problemleri, eğitim-öğretim süreçleriyle ilgili görüşleri belirttikleri görülmüştür. Katılımcıların; sosyal medyada sunulan bilginin hatalı/eksik/çarpıtılmış (kötüye kullanım) bilgi olma ihtimali, çoğu zaman bilgi kaynaklarının (referansların) belirtilmemesi, sosyal medyanın bağımlılığa ve kişilik bozukluklarına yol açması, mahremiyet/güvenlik problemlerine neden olması, kontrol edilmesinin güç olması, öğrencileri kolaylaştırmaması, sosyal medya ortamlarında zararlı içeriklerin olması, sosyal medya için fiziki altyapı/erişim engellerinin olması, sosyal medyada verilebilecek bir eğitime öğretmenlerin hazırlıksız olması, öğrencilerin de katılımda isteksiz olmaları ve sosyal medyanın dersin ruhuna uygun olmaması düşüncelerini belirttikleri görülmüştür. Katılımcıların belirttiği düşüncelerin hem eğitim-öğretim süreçleriyle hem de öğrencilerin günlük hayatıyla ilgili olduğu görülmektedir. Sosyal medya ortamlarının eğitim-öğretim süreçleri için sunduğu pek çok faydanın yanı sıra dikkatli kullanılmadığında ve iyi bir sosyal-medya okuryazarlığı eğitimi alınmadığında belli ölçüde zarara da yol açacağı görülmektedir. Özellikle, eğitim-öğretim süreçlerinde sosyal medya ortamlarının kullanılmasında; ayrıntılı bir planlama ve öğretmenin rehberliği önemli olarak görülmelidir.

Sosyal medyanın tarih öğretiminde kullanılmasının avantajları hakkında 7, 15 ve 30 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur.

- K-7** “Sosyal medyanın tarih öğretimine verdiği en önemli zarar tarihin kötüye kullanımıyla ilgilidir. Bunu sıradan bir vatandaş da yapabilir bir öğretmen de hatta bir akademisyen de. Kendi ideolojisine uygun olarak oluşturduğu hatalı ve çarpıtılmış bilgileri insanların önüne gerçekmiş gibi sunabilir. Burada sosyal medyanın bize ne demek istediğini iyi okumamız gerekiyor. Geçenlerde Twitter’da Mevlana hakkında bence yanlış olan bazı bilgileri gördüm. Bunu

gören öğrencide kişilik bozukluğu, yanlış bilgi edinme gibi istenmeyen durumlar ortaya çıkabilir. Verilen bilgilerin kaynağı da belirtilmediğinden bu bilgiye karşı verdiğiniz mücadele de havada kalıyor.”

K-15 “Sosyal medya bir derya, biz ne kadar ders anlatmaya çalışsak da öğrencinin farklı mecralara kayması olası. Üstelik gençler bu konuda oldukça cüretkâr, her türlü gizli bilgilerini ortaya çıkarıyorlar. Sonra ne mi oluyor? Bazen güvenlik bazen gizli kalması gereken şeylerin ortaya döküldüğünü ve geri dönülemez bir yola girildiğini görüyoruz. Bu ortamlar konusunda çok eksiklerimiz var. Öğretmenlere bu konuda eğitim verilmedi. Öğrenciler ise sosyal-medya okuryazarlığı konusunda çok bilinçli değiller.”

K-30 “Öğrenciler kaynağı bile belli olmayan hatalı bilgileri sorgulamadan doğruymuşçasına alıyor. Bu uygulamalar, öğrencileri kolaylaştırmak için kitap okuma alışkanlığını elinden alıyor. Zaten sosyal medya ortamlarında Hürrem Sultan ve Kanuni'nin aşkına ilişkin geyikler dolanıyor. Bizim milletimiz de magazini seviyor. Öğretmenler derse çekmeye çalışsa da öğrencilerin doğru bilgileri öğrenecekleri şüpheli.”

Sosyal Medya Uygulamalarının Tarih Derslerinde Kullanılma Durumu

Tarih öğretmenlerinin sosyal medya uygulamalarını derslerinde kullanma durumlarına ve genel izlenimlerine yönelik düşünceleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Sosyal Medya Uygulamalarının Tarih Derslerinde Kullanılma Durumu

	Kullanılma Şekli	f	İzlenimler	f
Evet (22 Katılımcı)	Belgesel/film izleme	18	Dersi somut hale getirmesi	19
	Whatsapp yoluyla bilgilendirme	10	Derse olan ilgiyi arttırması	15
	Derslerde çevrimiçi soru çözme	8	Kalıcı öğrenme sağlaması	15
	Gönüllü takip	8	Bilgiye hızlı ulaşma	13
	Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kullanımı	7	Her öğrencinin işin içine katılması	6
			Çağcıl öğrenme/öğretme	5
	Toplam	51	Toplam	73

Kullanım Durumu	Kullanmama Gerekçesi	f
Hayır (10 Katılımcı)	Sınıfı kontrol edememe endişesi	8
	Eğitsel kullanım konusunda bilgi eksikliği	5
	Teknoloji kullanımı konusunda bilgi eksikliği	5
	Bilgi kirliliği	3
	Yeterli zamanın olmaması	3
	Sosyal medyanın eğitimdeki önemine inanmama	3
Toplam		27

Tablo 8 incelendiğinde; katılımcıların önemli bir bölümünün sınırlı bir çeşitlilikle de olsa tarih derslerinde sosyal medya ortamlarını kullandıkları görülmüştür. Sosyal medya ortamlarını tarih derslerinde kullanan katılımcılar, genel olarak; sosyal medya ortamlarını kullanarak belgesel/film izlettirdiklerini, sosyal medya ortamlarını kullanarak ders hakkında bilgilendirme yaptıklarını, çevrimiçi kanallardan soru çözümü yaptıklarını, kendi kişisel paylaşım sayfalarına isteyen öğrencilerini ekleyerek bazen tarihi paylaşımlarda bulduklarını ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nı ders sırasında kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların bu uygulamaları derste kullanması sonucu edindiği izlenimler ise sosyal medya ortamlarının dersi somut hale getirdiği, derse olan ilgiyi arttırdığı, kalıcı öğrenme sağladığı, bilgiye hızlı ulaşma imkânı verdiği, bu uygulamalar yoluyla her öğrencinin işin içine katıldığı yani yaparak-yaşayarak öğrenme olanağı sunduğu ve çağcıl öğrenme/öğretme fırsatı verdiğidir. Sosyal medya uygulamalarını tarih derslerinde kullanmayan öğretmenler de bu uygulamaları kullanmama gerekçesi olarak; sınıfı kontrol edememe endişesi, sosyal medyanın eğitsel kullanımı hakkında bilgi eksikliği, teknoloji kullanımı konusunda bilgi eksikliği, bilgi kirliliği, dersin bu uygulamaların kullanımı için yeterli saatte olmaması ve sosyal medyanın eğitimdeki önemine inanmama düşüncelerini belirtmişlerdir.

Sosyal medya ortamlarının sunduğu pek çok imkân ve fırsata rağmen; öğretmenlerin, sosyal medya uygulamalarını çeşitlilik ve imkân bakımından sınırlı kullandıkları görülmektedir. Bununla birlikte, tarih öğretmenlerinin diğer sorularda verdikleri cevaplara göre daha kısa açıklamalar yaptıkları da görülmektedir. Sosyal medya uygulamalarını derslerinde kullanan öğretmenlerin en çok belgesel/film izlettirmek için kullandıkları görülmüştür. Genel anlamda; belirtilen düşüncelerin görsel öğrenme üzerinde yoğunlaştığı, öğretmenlerin edindiği

izlenimlerin de görsel öğrenmenin eğitimdeki olumlu sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Sosyal medya ortamlarını derslerinde kullanmayan öğretmenler ise sınıf yönetimi ve teknik bilgi eksikliklerine vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu durumun sosyal medya ortamlarının eğitimde kullanımının görece yeni bir olgu olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal medya ortamlarını tarih derslerinde kullananlardan 12 ve 13 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda sunulmuştur.

K-12 “Derslerimde sosyal medya uygulamalarını kullandım. Son olarak, Youtube üzerinden II. Dünya Savaşı'yla ilgili belgesel izletmişim. Çokça eleştirilse de Muhteşem Yüzyıl'daki saray görevlilerinin kılık-kıyafetleri ve padişaha gösterdikleri hürmet önemli. Kesitler halinde tarihi öğrencinin zihninde somutlaştırmaya çalıştım. Güzel oldu. İstedığımız bilgiye hızlıca ulaştık. Bunun yanında ders daha somut hale geldi ve öğrencilerin bundan sonraki hayatlarında öğrendikleri konuyu unutmayacaklarını düşünüyorum.”

K-13 “Bazen belgesel bazen film izlettiriyoruz. Bir Whatsapp grubumuz da var. Öğrencilere gerekli bilgileri bu kanallardan sağlıyoruz. Bunlar çağın gerekliliği. Bilgiye ulaşmak oldukça kolay hale geldi. Öğrenci bu ortamları iyi bildiği için kendinden bir şeyler buluyor. Tarihin mutfağına giriyor ve yaşayarak öğreniyor. Böyle olunca da hem ders daha et tırnak gibi somut hale geliyor hem de öğrencinin derse olan ilgisi artıyor.”

Sosyal medya ortamlarını tarih derslerinde kullanmayanlardan 4 ve 26 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda sunulmuştur.

K-4 “Evet, bu alan çok gelişme gösterdi ama ben derslerimde kullanmadım. Bunun birçok sebebi var. Gençler sosyal medyayı bizlerden çok daha iyi biliyorlar. Derstense eğlenme daha cazip geliyor ve ders esnasında sınıfı kontrol etmek çok zor. Tüm öğrencilerin dikkatini toplamak gerçek sınıfa göre oldukça zor. Bir de ben yıllardır bu işi yapıyorum. Herkes çağcıl öğrenme diyor da bunu nasıl yapacağımızı anlatan kimse yok. Şahsım adına söylüyorum. Evet, büyük eksiklik ama ben internet teknolojisini sınıfta derse dönük nasıl kullanacağımı bilmiyorum.”

- K-26** “Bu kanallar bilgi çöplüğü diyebiliriz. Derslerimizi anlatırken müfredatı yetiştirmekte zorlanıyorum. Birçok bilginin içinden işime yarayanı seçip, yetersiz ders saatinde bunu kullanmak gerçekten zor.”

Katılımcıların Sosyal Medya Eğitimi Alma Durumları

Katılımcıların sosyal medya uygulamalarının eğitimde kullanımı konusunda eğitim alma durumları ve kendilerini geliştirmeleri konusundaki düşünceleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Katılımcıların Sosyal Medya Eğitimi Alma Durumları

Yargı	Düşünce	f	%
Sosyal Medya Eğitimi Alma Durumu	Aldım	8	25
	Almadım	24	75
Toplam		32	100
Sosyal Medya Eğitiminin Faydaları (n=8)	Bu türden kaynakları derste kullanma becerisi	2	25
	Sosyal medya okur-yazarlığı	2	25
	Fayda görmeme	4	50
Toplam		8	100
Sosyal Medya Eğitimi Almama Nedenleri (n=24)	Eğitiminin olmaması	10	35,7
	Yönlendirmenin olmaması	9	32,1
	Gerek görmeme/Önem vermeme	9	32,1
Toplam		28	100
Kendini Geliştirme Yolları (n=32)	Bireysel Çaba	16	47,0
	Hizmetiçi eğitim/kurslar	10	29,4
	Kendini geliştirme çabası olmama	8	23,6
Toplam		34	100

Tablo 9 incelendiğinde; katılımcıların önemli bir bölümünün sosyal medyanın eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılmasıyla ilgili eğitim almadıkları görülmüştür. Eğitim alan katılımcıların yarısı sosyal medya ve benzer ortamların tarih dersleri kapsamında nasıl kullanacağı konusunda beceri kazandığı ve sosyal medya okur-yazarlığı konusunda gelişim gösterdiğini ifade ederken, diğer yarısı ise bu türden eğitimlerin herhangi bir faydasını görmediklerini belirtmişlerdir. Sosyal medya eğitimi almayan katılımcılar ise sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımı hakkında bir eğitime rastlamadıkları, bu konuda ne idareciler ne de meslektaşları tarafından herhangi bir yönlendirme olmadığı ve böyle bir eğitimi gerek görmedikleri/önem vermedikleri düşüncelerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan tüm katılımcılara yöneltilen sosyal medya ortamlarının eğitimde kullanılmasıyla ilgili

kendilerini nasıl geliştirdikleri sorusuna katılımcıların önemli bir bölümünün bireysel çaba cevabını verdikleri görülmüştür. Bunun dışında hizmetiçi eğitim/kurslar yoluyla kendini geliştiren katılımcılar da mevcuttur. Yine katılımcılardan bir bölümünün bu konuda kendini geliştirme çabası içerisinde olmadıkları da görülmüştür. Katılımcıların ifadelerinden önemli bir bölümünün eğitim-öğretim süreçlerinde sosyal medya ortamlarının kullanımına ilişkin eğitim almadıkları, alanların da yarısının aldığı eğitimden fayda görmediği görülmektedir. Tarih öğretmenlerinin de sosyal medya kullanıcısı olması nedeniyle aşına olduğu bilgilerden hareketle ve daha bireysel çabayla tarih derslerinde sosyal medya ortamlarını kullandıkları görülmektedir.

Konu hakkında 3, 4, 28 ve 29 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda sunulmuştur.

- K-3** “Kendim sosyal medya kullanıcısıyım. Bireysel çabamla bu ortamları derste kullanmaya çalışıyorum.”
- K-4** “Ben herhangi bir şekilde eğitim almadım. Bununla ilgili bir eğitimin olduğu hakkında bir bilgim olmadı. Yöneticilerden de meslektaşlarımdan da bu konuda bana bilgi verilmedi.”
- K-28** “Hizmetiçi eğitimle birlikte bu türden uygulamaları sınıf ortamında nasıl kullanacağımı öğrendim. Bundan sonrası kendi emeğim. Ben de sosyal medya kullanıcısıyım. İnceliklerini tecrübe ettiğim için kendi çabamla sınıf ortamına taşımaya çalışıyorum.”
- K-29** “Sosyal medyanın eğitimde kullanımıyla ilgili bir kurs aldım. Bu kursta sosyal medya okur-yazarlığı konusunda bilgi sahibi oldum. Sunulan bilginin arka planındaki niyeti daha iyi anlıyorum. Bu bizim tarih dersi için önemli bir mesele olduğunu düşünüyorum. Çünkü olaya ideolojik yaklaşan insanlar var ve bu tuzağa düşmemek gerekir.”

Katılımcıların Sosyal Medya Ortamlarının Tarih Derslerinde Kullanımı İçin Önerileri

Katılımcıların sosyal medya uygulamalarının tarih derslerinde daha etkili ve verimli kullanılması konusundaki düşünceleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Sosyal Medya Ortamlarının Tarih Derslerinde Kullanımı İçin Öneriler

Yargı	Düşünce	f	%
Öneriler	Hizmetiçi eğitim/kurs verilmeli	16	21,6
	Medya okur-yazarlığı eğitimi verilmeli	13	17,6
	Ders içeriği/müfredat uyumlu hale getirilmeli	12	16,2
	Ders saatleri arttırılmalı	10	13,5
	Örnek online platformlar yapılmalı	9	12,2
	Altyapı imkânları iyileştirilmeli	9	12,2
	Öğrenciye ücretsiz erişim sağlanmalı	3	4,0
	Değerlendirmede karşılığının olması	2	2,7
Toplam		74	100
Yanıt vermeyenler		7	

Tablo 10 incelendiğinde; katılımcıların sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımı hakkında, hem eğitim ihtiyacına hem de bazı resmi düzenlemelere dikkat çektikleri görülmüştür. Katılımcılar sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde nasıl kullanılacağına ilişkin öğretmenlere hizmetiçi eğitim/kurs verilmesi, medya okur-yazarlığı eğitimi verilmesi, tarih öğretim planının ve ders içeriklerinin bu türden bir eğitim için uyumlu hale getirilmesi, tarih ders saatlerinin arttırılması, öğretmenlerin örnek alacağı online örnek platformların olması, okullarda internet altyapı imkanlarının iyileştirilmesi, öğrencilere ücretsiz internet erişimi sağlanması ve bu ortamlarda yapılacak eğitimin değerlendirilmede bir karşılığının olması düşüncelerini belirtmişlerdir. Katılımcıların en çok belirttikleri görüşlerin öğretmenlerin bu ortamların kullanımına ilişkin eğitim ihtiyacı olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin görüşme boyunca bu ortamların kullanımına ilişkin bilgi eksikliğini birçok kere ön plana çıkardıkları da dikkati çekmiştir. Bunun dışında dersin sosyal medya ortamlarının kullanımına uygun hale getirilmesi ve çeşitli altyapı ve erişim olanaklarının iyileştirilmesi de diğer dikkati çeken hususlardır.

Konu hakkında 11 ve 21 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda sunulmuştur.

- K-11** “Ben yine bu kanallardan verilecek eğitimi olanaklı görmüyorum. Ama bu konuda hizmetiçi kurslar düzenlenirse, medya ortamlarının kullanım incelikleri anlatılırsa ve müfredat programları da bu eğitimin verilmesine olanaklı hale getirilirse biz orta yaşlılar zorlansa da genç öğretmenler kesin kullanır.”

K-21 “Sosyal medya dersi pek çok anlamda zenginleştirme fırsatı sunuyor. Sadece bunu daha bilinçli yapmada sorunlarımız var. Eğitimciler de eğitim alır ve bu sorunlar da eğitimle çözülebilir. Bir de tarih derslerinin genel sorunu, anlatılacak, gösterilecek çok şey var ama buna doğru orantılı ders saati yoktur. Derslerde anlatım dışında etkinlik yaptırdığımızda süre yetmiyor. Bir belgesel izletsek ne kadar kesersek keselim süre sorun oluyor. Ders içerikleri ve ders saati de sadece sosyal medya için demiyorum tüm etkinlikleri dikkate alarak düzenlenmesi gerekir diye düşünüyorum.”

Sonuç

Teknolojide yaşanan değişim ve gelişmeler eğitim-öğretim süreçlerini de etkilemekte, insanlar tarafından kabul gören, hayatta karşılığı olan yenilikler eğitim ortamlarına taşınmaktadır. İnternet ve bilişim teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak; günümüzde, özellikle genç bireyler tarafından yoğunlukla tercih edilen sosyal medyanın bir öğretim yolu olarak kullanımı yakın dönem araştırmalarının inceleme konusu olmaya başlamıştır. Bu çalışmada ise uygulamada tarih öğretiminde önemli bir yeri olan tarih öğretmenlerinin sosyal medya ortamlarının tarih öğretim süreçlerinde kullanımı hakkında düşünceleri ve deneyimleri incelenmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların genel anlamda sosyal medya ortamlarına ilişkin bakış açılarını belirlemek amacıyla “sosyal medya” hakkında ne düşündükleri sorulmuştur. Katılımcılardan sosyal medya hakkında olumlu düşünceler belirtenler olduğu gibi olumsuz düşünceler belirten katılımcılar da olmuştur. Olumlu düşünceler belirten katılımcılar daha çok sosyal medyanın zaman/mekân sınırı olmaksızın bilgi/iletişim imkânı vermesi ve yaygın olarak kullanılması düşüncelerine dikkat çekmişlerdir. Olumsuz düşünceler belirten katılımcılar ise sosyal medyanın bilgi kirliliğine, mahremiyet problemlerine ve bağımlılığa yol açması düşüncelerini en fazla ifade etmişlerdir. Sosyal medyaya başlangıçta olumsuz yaklaşan katılımcıların görüşmenin ilerleyen bölümlerinde de sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımı hakkında da olumsuz düşünceler belirttikleri gözlenmiştir. Tavşanlı ve Akaydın (2017: 520)’nin çalışmalarında sınıf

öğretmenlerinin sosyal medyayı iletişim, paylaşım ve bilgi edinme alanı olarak ifade ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Katılımcıların tarih derslerinde sosyal medya ortamlarının kullanımı hakkında bakış açılarını/yaklaşımlarını belirlemek amacıyla tarih derslerinde sosyal medya ortamlarının kullanımının mümkün olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların bu konu hakkında genel anlamda olumlu düşünceler belirttikleri görülmüştür. Konu hakkında olumlu olarak; sosyal medyanın zaman/mekân sınırı olmaksızın bilgi/iletişim imkânı vermesi ve zengin ders içeriğine ulaşma imkânı vermesi; olumsuz olarak ise sosyal medyada sunulan kaynakların güvenilirliğinin olmaması ve ders saatlerinin dışında öğrenci ve öğretmenlerin zamanlarını alması düşünceleri en çok ifade edilen görüşlerdir. Tay ve Allen (2011: 153), eğitimcilerin sosyal medya ortamlarının öğretim süreçlerinde daha fazla kullanılmasının gerekliliğine inanmalarına rağmen, bu ortamların pedagojik anlamda geliştirilmezse güvenilir ve istenilen sonuçlar vermeyeceklerini de ifade ettiklerini vurgulamışlardır. Bu konuda, Orlanda-Ventayen ve Ventayen (2017: 4-6); sosyal medyanın alternatif bir öğretme yöntemi olduğunu ve öğretmenlerin sosyal medya ortamları üzerinden sağlanacak bir eğitime olumlu baktıklarını; sosyal medyanın akademik faaliyetlerde yararının olduğunu, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimini arttırdığını ve öğrenci merkezli bir öğrenmeye imkân sağladığını tespit etmişlerdir. Yaylak ve İnan (2018: 10), sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle; sosyal medyanın eğitim süreçlerine dâhil edilmesinin önemli ve yararlı olduğu, öğrencilerin zamanı kaliteli geçirmesine yardımcı olacağı, teknoloji ve bilgi okuryazarlığı becerisinin geliştirdiği ve buna paralel olarak bilgiye doğru ve hızlı bir şekilde ulaşma imkânı verdiği, öğrenci-öğretmen-veli iletişimini ve etkileşimini arttırdığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Katılımcılar sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde nasıl kullanılacağıyla ilgili ders öncesinde derse hazırlık/bilgilendirme ve derse yönelik ilgiyi/dikkati çekme; ders sırasında dersi görsel hale getirme/zenginleştirme, sergileme/paylaşma, tartışma, sosyalleşme ve etkinlik aracı olarak kullanma; ders sonrasında tekrar/pekiştirme, ödev, değerlendirme ve geri bildirim sağlama düşüncelerini belirtmişlerdir. Okumuş (2018: 46) sosyal medyanın tarih dersleri için kullanım şekillerini; derse hazırlık, ilgi/dikkat çekme, etkinlik, ödev, sergileme, pekiştirme ve değerlendirme olarak ifade etmiştir.

Katılımcılar sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanılmasının avantajları hakkında; sosyal medyanın zengin ders içeriğine/bilgiye ulaşma imkânı vermesi, zaman/mekân

sınırının olmaması ve yaygın bir kitle tarafından kullanılması düşüncelerini en çok ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın avantajları hakkında araştırmadan elde edilen sonuçlarla Tiryakioğlu ve Erzurum (2011: 148), Tavşanlı ve Akaydın (2017: 523-525) ve Okumuş (2018: 47)'un çalışmalarının benzer sonuçları ortaya koyduğu görülmüştür.

Katılımcılar sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanılmasının dezavantajları hakkında; sosyal medyada sunulan bilginin hatalı/eksik/çarpıtılmış (kötüye kullanım) bilgi olma ihtimali ve çoğu zaman bilgi kaynaklarının (referansların) belirtilmemesi ve sosyal medyanın bağımlılığa ve kişilik bozukluklarına yol açması düşüncelerini en çok belirttikleri görülmüştür. Sosyal medyanın dezavantajları hakkında araştırmadan elde edilen sonuçlarla Tavşanlı ve Akaydın (2017: 521-522) ve Okumuş (2018: 50)'un sonuçlarının benzer nitelikte olduğu söylenebilir. Ayrıca bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, bazı sağlık ve gelişim sorunlarına neden olması bakımından Ray ve Jat (2010)'ın, bilginin kötüye kullanımı bakımından da Haydn ve Ribbens (2017)'in çalışmalarının sonuçlarını desteklemektedir.

Tarih öğretmenlerinin sosyal medyayla ilgili düşüncelerinin alınmasıyla birlikte uygulamada mevcut durumun nasıl olduğu konusunda da düşünceleri alınmaya çalışılmıştır. Bu anlamda öğretmenlerin sosyal medya ortamlarını kullanarak en çok belgesel/film izlettirdikleri görülmektedir. Katılımcıların cevapları dikkate alındığında; sosyal medyanın olanaklarının tam olarak kullanılmadığı görülmüştür. Sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde sınırlı kullanımına rağmen derslerde olumlu etkiler ortaya çıkardığı da katılımcılar tarafından izlenmiştir. Sosyal medya uygulamalarını tarih derslerinde kullanmayan öğretmenlerin de bu uygulamaları kullanmama gerekçesi olarak; sınıf yönetiminde karşılaşılabilecek problemler, hem eğitsel hem de pratik anlamda sosyal medya ve teknoloji kullanımı konusunda bilgi eksiklikleri, ders saati eksikliği, bu ortamlarda sunulan bilginin niteliği ve bu ortamların önemine inanmama düşüncelerini ifade etmişlerdir. Yaylak ve İnan (2018: 14), sosyal bilgiler öğretmenlerinin önemli bir bölümünün sosyal medyayı eğitim-öğretim süreçlerinde kullandıklarını tespit etmişlerdir. Öğretmenler, sosyal medya ortamlarını kullandıkları derslerde; sosyal medyanın öğrencilerin derse karşı güdülerini artırdığı, okul dışında da ders ile ilgili konuşabildikleri, iletişimi kolaylaştırdığı, öğrencilerin derslere katılımını arttığı ve eğlendikleri ve öğretmenlerin birbirleri arasında mesleki deneyim paylaşımına olanak tanıdığını ifade etmişlerdir. Derslerinde sosyal medya ortamlarını kullanmayan öğretmenler

ise bilginin kaynağıyla ve güvenlikle ilgili sorunlarla, alt yapı ve erişim eksikliklerine dikkat çekmişlerdir.

Katılımcıların önemli bir bölümünün sosyal medyanın eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılmasıyla ilgili eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, eğitim alanların yarısının da aldığı eğitimin faydasını göremediğini ve daha çok bireysel çabalarla bu ortamları tarih derslerinde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Konu hakkında Sarsar, Başbay ve Başbay (2015: 426-427)'ın sosyal medyanın eğitim-öğretim süreçlerinde kullanımıyla ilgili yapmış olduğu uygulamalı çalışmada; dersin başında öğrenenlerin sosyal medyada verilecek eğitime karşı düşüncelerinin yarıya yakını olumluyken, sosyal medya ortamları kullanılarak yapılan eğitimle birlikte öğrenenlerin tamamının olumlu görüş belirttiği görülmüştür. Konu hakkında öğretmenlere verilecek eğitim; hem öğretmenlerin deneyim kazanmasına ve sosyal medyaya ilişkin önyargılarının ortadan kalkmasına hem de önemli bir farkındalık geliştirmesine vesile olacaktır.

Katılımcıların sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımı hakkında, hem eğitim ihtiyacına hem de bazı resmi düzenlemelere dikkat çektikleri görülmüştür. Yaylak ve İnan (2018: 21), öğretmenlerin hem mesleki gelişime ve eğitim-öğretim süreçlerine katkısı hem de bilgi okuryazarlığı gelişimi ve çağın gerekliliği açısından sosyal medya eğitimi almaları gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Tavşanlı ve Akaydın (2017: 518)'a göre sosyal medya ortamlarının daha bilinçli kullanımında, sosyal medya okuryazarlığı eğitimi büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda öğretmenlerin öğrencilerine yardımcı ve rehber olmaları ve derslerin daha verimli geçmesi için öğretmenlerin sosyal medya okuryazarlığı eğitimini almaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öneriler

Elde edilen sonuçlardan hareketle bu uygulamaya ve ileriki araştırmaya yönelik önerilerimiz şunlardır:

- Milli Eğitim Bakanlığı'nın öncülüğünde ve üniversitelerle işbirliği halinde eğitimde teknoloji olanaklarının kullanımına yönelik farkındalık geliştirilmelidir.
- Sosyal medya ortamlarının hem yoğun bir kullanıcı kitlesine sahip olması hem de görsel öğrenmeye olanak tanınması tarih derslerinde daha çok faydalanılmasını gerektirmektedir.

- Sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımının faydaları olduğu gibi dikkatli kullanılmadığında bazı zararları da olabilmektedir. Bu anlamda tarih öğretmenlerinin iyi bir sosyal medya okuryazarlığı eğitimi alması gerekmektedir.
- Tarih öğretim programlarının (müfredat) ve ders içeriklerinin sosyal medya ortamlarını kullanmaya yönelik geliştirilmesi gerekmektedir.
- Tarih derslerinde sosyal medya ortamlarının kullanımına yönelik örnek uygulama ve etkinlik rehberi geliştirilmelidir.
- Bu araştırma, 2018 yılında araştırmacının ulaşabildiği çalışma grubu ile sınırlıdır. Her geçen yıl yeni gelişmeleri beraberinde getirmekte, tutum ve deneyimleri değiştirebilmektedir. Bu anlamda yeni çalışmaların yapılması; ilerlemenin ve değişimin daha rahat gözlemlenebilmesine ve gelecekte yol haritasının daha nitelikli çizilmesinde katkısı olacaktır.
- Sosyal medya ortamlarını tarih derslerinde kullanan öğretmenlerin tecrübelerinden hareketle daha derinlemesine ve iyi uygulamaların ortaya çıkarıldığı yeni araştırmaların tasarlanması mümkündür.
- Sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde en etkili şekilde kullanılmasına yönelik yarı deneysel araştırmalar ve eylem araştırmaları yapılması mümkündür.

Kaynakça

- Ayaydın, Y. ve Yıldız-Ayaydın, H. (2018). Sosyal medyanın değer oluşturma sürecindeki rolünün öğrenci görüşleriyle incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16 (35), 57-89.
- Barton, R., Caswell, T. & Jensen, M. (2010). *A twist on social media and history education*. 33rd Annual Proceedings of Association for Educational Communications and Technology (AECT 2010). Proceedings, pp. 27-31, California.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- DiVall, M. V., & J. L. Kirwin. 2012. Using Facebook to Facilitate course-related discussion between students and faculty members. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 76 (2), 1–5.

- Ekici, M. ve Kıyıcı, M. (2012). Sosyal ağların eğitim bağlamında kullanımı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 156-167.
- Ferdig, R. E. (2007). Examining social software in teacher education. *Journal of Technology and Teacher Education*, 15 (1), 5-10.
- Güven, İ., Bıkmaz, F., İşcan, C. D. ve Keleşoğlu, S. (2014). *Tarih öğretimi kuram ve uygulama*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Haydn, T. (2017). The impact of social media on history education: A view from England. *Yesterday & Today*, 17, 23-37.
- Haydn, T. & Ribbens, K. (2017). Social media, new technologies and history education. Mario Carretero, Stefan Berger & Maria Grever (Ed.). *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education* (1nd Edition) in (pp. 734-753). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- İslamoğlu, A. H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). İstanbul: Beta.
- İşman, A. (2015). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Jensen, M., Caswell, T., Ball, J., Duffin, J. & Barton, R. (2010). *TwHistory: Sharing history using twitter*. In Open ED 2010 Proceedings. Barcelona: UOC, OU, BYU. Available at file:///C:/Users/PC/Downloads/open-ed-2010-proceedings-book.pdf. Accessed on 24.07.2018.
- Joosten, T. (2012). *Social media for educators: Strategies and best practices*. (1nd Edition). Hoboken, NJ, USA: Jossey-Bass.
- Karaduman, H., Çengelci-Köse, T. ve Eryılmaz, Ö. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre sosyal medyada değerler. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 8 (2), 250-271.
- Krishnan, S., Okubo, Y., Uchino, K., & Goldberg, K. (2013). *Using a social media platform to explore how social media can enhance primary and secondary learning*. Paper presented at the Learning International Networks Consortium (LINC) 2013 Conference. MIT, Cambridge, MA.

- Mitu, B. M. (2013). *Social media and citizenship education*. Available at https://www.researchgate.net/publication/236646098_Social_Media_and_Citizenship_Education Accessed on 13.04.2019.
- McLoughlin, C. & Lee, M. J. W. (2007). *Social software and participatory learning: Pedagogical choices with technology affordances in the web 2.0 era*. In ICT: Providing choices for learners and learning. Proceedings ascilite Singapore 2007. Available at <http://www.ascilite.org.au/conferences/singapore07/procs/mcloughlin.pdf>. Accessed on 25.07.2018.
- Morgan, E. J. (2013). Virtual worlds: integrating second life into the history classroom. *The History Teacher*, 46 (4), 547-559.
- Oğuz, S. ve Sözcü, U. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre sosyal medya kullanımının değerler üzerine etkisi. *Turkish Studies*, 11 (9), 617-634.
- Okumuş, O. (2018). *Wherever students are, we are there: History teaching on social media*. 4nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS). Proceedings, pp. 40-60, Venice.
- Orlanda-Ventayen, C. C. & Ventayen, R. J. M. (2017). Role of social media in education: A teachers' perspective. *ASEAN Journal of Open Distance Learning*, 9 (2), 1-7.
- Öztürk, İ. H. (2012). *Tarih öğretiminde bilgi ve iletişim teknolojileri kuram ve uygulama*. (1. Baskı). İstanbul: Kriter.
- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Journal of World of Turks*, 7 (1), 101-120.
- Pathak-Shelat M. (2018) Social media and youth: Implications for global citizenship education. Davies I. et al. (Eds) *The Palgrave Handbook of Global Citizenship and Education*. London: Palgrave Macmillan.
- Pearcy, M. (2014). Student, teacher, professor: Three perspectives on online education. *The History Teacher*, 47 (2), 169-185.
- Ray, M., & Jat, K. R. (2010). Effect of electronic media on children. *Indian Pediatrics*, 47 (7), 561-568.

- Sarsar, F., Başbay, M. ve Başbay, A. (2015). Öğrenme-öğretme sürecinde sosyal medya kullanımı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 418-431.
- Selwyn, N. (2007). *Web 2.0 applications as alternative environments for informal learning - a critical review*. Paper for OECD-KERIS expert meeting - Session 6 - Alternative learning environments in practice: Using ICT to change impact and outcomes.
- Stoddard, J. (2014). The need for media education in democratic education. *Democracy & Education*, 22 (1), 1-9.
- Stradling, R. (2003). *20. yüzyıl Avrupa tarihi nasıl öğretilmeli?* (1. Baskı). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Tavşanlı, Ö. F. ve Akaydın, B. B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla sosyal medya okuryazarlığı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (48), 517-528.
- Tay, E. & Allen, M. (2011). Designing social media into university learning: technology of collaboration or collaboration for technology. *Educational Media International*, 48 (3), 151-163.
- Thangiah, R. (2018). Social media on education. Arockiasamy vd. (Eds.), *Impact of social media on education in the present scenario* in (pp. 44-48). Elayampalayam: Karun.
- Tiryakioğlu, F. & Erzurum, F. (2011). Use of social networks as an education tool. *Contemporary Educational Technology*, 2 (2), 135-150.
- Toğay, A., Akdur, T. E., Yetişken, İ. C. ve Bilici, A. (2013). *Eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımı: Bir MYO deneyimi*. Akademik Bilişim Konferansı, Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Turan, İ. (2012). Tarih öğretiminde bilişim teknolojileri. İsmail Hakkı Demircioğlu ve İbrahim Turan (Ed.). *Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (1. Baskı) içinde (ss. 207-223). Ankara: Pegem Akademi.
- Van Dijck, J. & T. Poell (2018). Social media platforms and education. Jean Burgess, Alice Marwick & Thomas Poell (Ed.). *The SAGE Handbook of Social Media*, in (pp. 579-591). London: Sage.

Wang, J., Lin, C. F. C., Yu, W. W. C. & Wu, E. (2013). Meaningful engagement in facebook learning environments: Merging social and academic lives. *Turkish Online Journal of Distance Education (TODJE)*, 14 (1), 302-322.

Yaylak, E. ve İnan, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyanın kullanılmasına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 1-32.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Seçkin.